

JACINTO HUITRÓN¹:

A MUNKÁSMOZGALOM A MEXIKÓI FORRADALOM IDEJÉN²

Az 1914. július 18-án a londoni anarchista kongresszusra írott levél, válaszként a részvételi meghívásra.

Kedves Elvtársak!

Megkaptuk az Önök júniusi levelét, amelyre különböző okokból nem válaszoltunk. Reméljük, e levél a kongresszus idejére érkezik, mert nagyon fontos, hogy Önök pontosan megtudják – mi megy itt végbe.

Levelükben ajánlották, hogy Munkaszövetségünk (Confederacion del Trabajo) foglalkozzék a Kongresszus tárgyával és azon eszközök kérdésével, melyekkel hatékonyabb anarchista propagandát lehet elérni ebben az országban. Ha érdemben akarunk válaszolni, meg kell mondanunk: a Munkaszövetség csak az imént alakult itt s nem vált még széleskörűvé. E régió „Világ Munkásának Háza” (Casa del Obrero Mundial) egyértelműen anarchista csoport, mely foglalkozik a szocialista Konföderáció tárgyával, de az ország politikai körülményei megakadlyozzák munkánkat – többek között Huerta tábornok kormánya bezáratta a gyűléstermeket, betiltotta újságunkat. Ilymódon két hónapja nem tudunk semmiféle kollektív rendezvényt megszervezni s aligha növekedett a forradalmárok sorába álló elvtársak száma.³

Az itteni hatékony propaganda munkán túl, kívül is számolunk az Önök segítségével, s alkalmas időben megírjuk, milyen szolidaritásra szorulóunk, amit most egy szóban lehet összefoglalni: tanítás.

Mexikó megmozdulása olyan forradalom, mely sok gazdasági vonást tartalmaz, de nem az általunk várt társadalmi forradalom, és sok mindenben még nem tudja azt produkálni, amit szeretnénk, bármennyire jogos és szükséges lenne. A mostani mozgalom erősen politikai, mivel a népet kigúnyolta Porfirio Diaz⁴ kormánya s kegyetlenül kizsákmányolta a világ minden kiváltságosa, akik a szegény mexikói népet jöttek elnyomni.

1910-ben már nem tűrte el a nép a nagy nyomort, elnyomást és harcba indult Madero⁵ vezetésével; majd a magonisták⁶ Alsó-Kaliforniában si-

kertelen szocialista akciót csináltak. Madero győzött, de nem a forradalom! Az folytatódott, mert a nép sorsa nemigen javult. Igaz, megszerzett némi politikai szabadságot (azután kezdtek beszélni a szocializmusról és az anarchizmusról Mexikóban, a szindikalizmusról később), de a gazdasági dolgokban ugyanúgy maradt minden, vagy alig változott.

1911-ben tűnt föl Emiliano Zapata⁷ agrárforradalmár önzetlen alakja, de a Zapatista mozgalom sem nem anarchista, sem nem szocialista. A megmozdulás Zapata vezetésével délen, s Madero meggyilkolása után északon Orozco, Carranza és Villa vezetésével folyt — nagy gazdasági felfordulást hozott, ugyanolyan, mint amilyen 1910-ben kezdődött, s a Juarez-városi szerződésekkel szakadt félbe; melyek eredménye Madero köztársasági elnöksége lett — így félig megoldva a forradalom politikai aspektusát, de gazdaságilag nem támadva a régit. Ekkor a reakció, mely féltette érdekeit, látván, hogy Madero nem bírja lecsillapítani a Dél mozgalmát, fölhasználta Pascual Orozcót, a némi tekintéllyel bíró gerillát, s arra törekedett, hogy a népet is becsapja — amit egész addig folytatott, míg Madero meggyilkolásával le nem lepleződött, s a szemben álló felek el nem határolódtak: Orozco mint áruló és Zapata mint igazi forradalmár.

Jelenleg, a magukat konstitucionalistáknak nevező ellenség fővárosba érkezésének előestéjén gazdasági, politikai helyzetünk a következő:

Carranza és Villa, meggyőződve a nép szükségéről, először is deklarálta, hogy a forradalomnak van gazdasági arculata — ez az agrárkérdés; amit megold, de nem úgy, ahogy mi akarjuk, hanem oly módon, ahogyan a jelenleg fegyverben állók akarják. Kisajátítják a nagybirtokok egy részét — nem mindet — és kisparcellákat adnak a mezőgazdasági dolgozóknak — ez minden. Egy szó sincs se szocializmusról, se kommunizmusról.

A nép nagyrésze nem érti a másfajta — a nem kezdetleges — kollektívizmust. A peón egy darab földet akar és semmi mást.

Maga Zapata mondta nekem, mikor meglátogattam: „Én azt a szocializmust és anarchizmust nem értem.”

Amit mondunk, az a teljes igazság. Nekünk, akik a néppel kapcsolatban vagyunk és látjuk öntudatlan állapotát, legalább a hazugságokat kell lelepleznünk, hogy továbbra is az orruknál fogva akarják vezetni; s a „Szabadság és Föld!” jelszóval akarjuk megmondani nekik, mi az igazi szociális forradalom.

A forradalom, melyet mi hirdetünk, nagy előkészítést igényel. Mit tehetünk itt, ahol 80 %-os az analfabéták aránya, ha a felkészültebb és felvilágosultabb Európa nem tudta megvalósítani a társadalmi forradalmat?

Hogyan tudnánk mi, akik alig tudunk írni?

Mondják, hogy a szükségek megérzéséhez nem feltétlen kell bölcsnek lenni – persze! De hogy tegyünk is valamit, ahhoz föltétlenül tudni kell, hogy: mit és hogyan kell kezdeni. Itt majdnem ismeretlen az anarchista eszme. Harcolunk propagálásáért! Látjuk a dolgozók intellektuális állapotát. Ezért először is tanítani kell őket – határoztuk el. Rövidesen győzni fog a gazdasági-politikai mozgalom, és ha meglátják a Carranza vagy Villa alakította kormányt – meggyőződhetnek, hogy a valót mondjuk, amikor megsegítésünk leghatásosabb módját a kulturálsági szint emeléséhez kérjük...

A „Világ Munkásának Háza” vezetősége

Jacinto Huitrón Chavero

Luis Mendez...

... Luis Méndezzel, mint a „Világ Munkásának Háza” delegáltjai, Cuernavacaban voltunk, hogy arról beszéljünk Emiliano Zapatával, milyen lehetőségei vannak a vidéki és a városi dolgozók közötti egység megteremtésének.⁸

... Amikor Mexikóvárost elhagyták a zapatisták 1915. jan. 12-én, Manuel Zapata publikálta „A Szocialistá”-t, s vezércikkében azt írta a „Világ Munkásának Háza” munkájáról, hogy nincs határozott irányvonala. Hozzáfűzte később: „Le kell rombolni, de nem a tőkét, nem a tőkéseket, hanem az abszolút hatalmat, amit ezek a munkára és a munkásokra gyakorolnak, és nem kell nekünk szocialistáknak többet követelnünk, mint amennyire jogunk van – egyenlő módon és igazságosan részesülni a tőke hasznából.” Íme ilyenek ezek a zapatista szocialisták! Mintha a tőkések egy csöppnyire is fontosnak tartanák csak úgy maguktól elismerni törvényes jogainkat! Mennyi vér ömlött ki és mennyien harcoltak legalább egy szemernyi gazdasági javulásért! S jelenleg miben javul a dolgozó helyzete? Nőtt a bére – és a kereskedelem fölemelte a legfontosabb cikkek árát, amit még elvisel az, akinek van munkája, de akinek nincsen, a legszörnyűbb nyomorban él.⁹

... a forradalom három szektorra oszlott: a Carranza vezette konstitucionalista hadsereg, az északi hadosztályra Villa vezetésével és Zapata déli felszabadító hadseregére...¹⁰

1915. okt. 2-án Venustiano Carranza¹¹ Veracruz kikötőjében felvázolta a bérből élők helyzetének megjavításáról szóló 7. dekrétumot és a 11-est okt. 19-én, mely a köztársaság első munkatörvénye.¹²

Közhírré tették, hogy szétosztották a Los Canejos nagybirtokot...

December 4-én kihírdették, hogy megfelelő törvényekkel javítani kell a munkások helyzetét..., majd nyolc nappal később a Guadalupe-terv kiegészítéseit – a szocialista törvényekkel kapcsolatban –, a népnek adományozott és visszaadott földekről szóló jan. 6-i törvényt, amelyben részben megvalósultak Zapata vágyai.

Mindezt figyelembe véve megegyeztek, hogy csatlakoznak a konstitucionalizmushoz, és így az egész országban kiterjesztik az anarchoszocialista eszméket. A következő éjjel kineveztek egy bizottságot, amely megbeszélést folytatott Carranzával Veracruz-kikötőben, megismertette vele az elfogadott határozatot...

... és a nyolc elvtársból álló bizottság a határozat értelmében paktumot kötött 17-én a Carranza által kirendelt Zubarán Capmany kormányminiszter előtt. A két résztvevő fél közötti megállapodás szerint, a „Világ Munkásának Háza” dolgozói kötelezték magukat, hogy fokozzák az eszményeik és a forradalom érdekében kifejtett propagandájukat¹³, az országban 72 propagandistát küldenek szét, „Sajtó és Nyilvánosság” bizottságot hoznak létre saját sajtóval és a „Társadalmi Forradalom” c. hivatalos napilappal... A forradalmi komitét, a 24 szakszervezet 72 képviselője alá tartozik, melyek öt vörös zászlóaljat szerveztek.

Elvtársak!

Mindannyian tudjátok, mi volt a „Világ Munkásának Háza” harci programja folyó hó 10-ig, amikor 66 résztvevő taggal, széles körű vita után megállapodtunk abban, hogy felfüggesztjük a szakmai szindikalisták szervezését és elhatároztuk, a működés újabb fázisába lépünk – látva a forradalom erősítésének és a társadalmi-gazdasági jobbitás egységének sürgető szükségességét, amely a köztársaság különböző vidékein a kapitalista elnyomással szembeszegülő csoportok irányadója volt eddig. Mindig elítéljük a munkáság részvételét a fegyveres mozgalmakban – sokévi fájdalmas tapasztalataink van a caudillók kudarcairól, akik a nép eredendő hiszékenységét kihasználták és sikerült körülvenniük magukat, az életüket látszatra hasznos célokért fölázdozó hívekkel.

Mindig hirdettük – szónoki emelvényről, brosrában, újságban, hogy csak a dolgozók közös erőfeszítése, amelyet a foglalkozás szerinti szakszervezetekben fejtenek ki, tud közel vinni az áhított emancipációhoz fokozatosan, de biztos formában.

Mindig harcolunk az összes forradalmi akció mélyén rejtőző előítélettel, amely nem akarja átalakítani azt a társadalmat, melyet olyanok urálnak,

akik mindent felemésztenek és semmit sem termelnek. Így a munkásosztály kezébe teszik azt a fegyvert, ami a természetes törvény szerint a munkásságot amúgy is megilleti.

De a szörnyű, fegyverekkel és éhséggel életüket kioltó helyzet miatt, amely éppen a műhelyek, gyárak és a vidék kizsákmányolt osztályát sújtja; a meggyőződés határozottságával kell szembeszállnunk egyszer s mindenkorra a közös ellenséggel a burzsoáziával, melynek közvetlen szövetségese a klérus és a hivatásos militarizmus.

Elég a hatástalan intézkedésekből, ezekkel tartanak minket a szemlegések soraiban! Elég az elnyomott vágyakból, a haszontalan véleménynyilvánításokból s hagyjuk ezeket az ártatlan és reménytelen dolgok őrzőire és debiljeire – egyszerűen elég a formulákból és doktrinákból, amik jelenleg csak a reakciókat segítik, hogy meggátolják a fejlődés folyamatát! Elsőként kell a mozgalmat helyes mederbe terelnünk és mindent elsöprő lendületet adni neki. Megvan a lehetősége annak, hogy párbajra hívjuk aljas hőhérsainkat, ha szóban és tettben együttműködünk azzal a forradalommal, mely nem egyezett ki próbálkozásaikkal és le tudja győzni őket.

A „Világ Munkásának Háza” nem szólítja fel a munkásságot, hogy öntudatlanokból fegyveres csoportokat hozzon létre, hisz ezek vak követőiül szolgálnak egy olyan harcnak, mely nem keres mást, mint néhány vakmerő tett felmutatását, s amely őket a vágóhídra vinné, fanatizáltan egy főnök parancsára. Nem, a munkásközösség, érdekeinek megmentésére, követeli minden testvér összefogását, s hogy mindig megváltó hivatásának tudatában legyen – egy speciális megállapodással biztosítja a forradalmi részvételt.

A „Forradalmi Konstitucionalisták” és a „Világ Munkásának Háza” között kötött paktum:

Figyelembe véve, hogy a Világ Munkásának Háza dolgozói csatlakoznak az alkotmányos kormányhoz, melynek vezetője Venustiano Carranza polgártárs, kinyilvánítja határozatát, hogy az említett kormány normalizálja kapcsolatait a munkásokkal és azok is a kormánnyal; meghatározzák azt a formát, melyben a munkások együttműködnek a konstitucionalista ügyvel...

1. Az alkotmányos kormány megismétli elhatározását, amelyet a tavaly dec. 4-i dekrétumban is kifejtett, hogy megfelelő törvények révén javítja a dolgozók életkörülményeit – a harc időszaka alatt meghozva mindazt a törvényt, mely szükséges ennek a megállapodásnak a teljesítéséhez.

2. A „Világ Munkásának Háza” dolgozói a konstitucionalista forradalom győzelmének megünneplése, és a szociális reformok elérésére szánt eszméik erősítésének céljából, lehetőleg elkerülve a szükségtelen vérontást –

kinyilvánítják, hogy a forradalom győzelméért effektív, gyakorlati módon együttműködnek. Fegyvert fognak, akár helyőrségként védve a konstitucionalista kormány hatalmában levő városokat, akár a reakció ellen.

3. Azért, hogy teljesíteni tudják az előző cikkelyben tartalmazott rendelkezéseket, a konstitucionalista kormány nagy figyelmet tanúsít – mint tette azt a mai napig is – a munkások jogos követeléseiről, melyek a munkaszereződés következményeként támadhatnak köztük és a munkaadók között.

4. A konstitucionalista hadsereg által megszállt településeken, hogy ez továbbra is biztosítani tudja a hadjárat szükségleteit, a munkások a helyőrségek katonai parancsnokaival egyetértve szervezkednek a helyőrség megvédésére és a rend fenntartására.

Kiűritések esetén a konstitucionalista kormány a katonai parancsnok révén minden könnyítést meg fog adni a munkásoknak, hogy az a konstitucionalista erők által megszállt helyeken összegyűlhessen.

A konstitucionalista kormány mozgósítás esetén segíti a munkásokat, mintegy a teljesített munkáért kapott bér formájában, szolidáris segítség címen, amíg nem jut nekik munka, hogy létszükségeitekről gondoskodjanak.

5. A „Casa.” munkásai jegyzékeket készítenek minden településen, ahol szervezett tagjaik vannak, természetesen beleértve Mexikóvárost is, és mindazon elvtársak nevét beírják, akik nem akarják teljesíteni a 2. pontban foglaltat. A jegyzékeket előkészítésük után azonnal a konstitucionalista hadsereg katonai parancsnokságára küldik, hogy tudomást szerezzenek a fegyvert fogni kész munkások létszámáról.

6. A „Casa.” tagjai aktív propagandát folytatnak, hogy elnyerjék a köztársaság minden munkásának szimpátiáját a konstitucionalista forradalom iránt, demonstrálva az összes mexikói munkás forradalomhoz való egyesülésének előnyeit – mivel valóban a munkásosztály helyzetének javulását teszi lehetővé, amire ők csoportosulásuk révén törekuszenek.

7. A munkások mindenütt, ahol megfelelőnek ítélik, forradalmi központokat és komitékot hoznak létre. A komiték a propagandamunka mellett gondoskodnak a munkáscsoportok szervezéséről és azok együttműködéséről a konstitucionalista ügy érdekében.

8. Azok a munkások, akik fegyvert fogtak a konstitucionalista hadseregben, és azok a munkásnők, akik figyelmet fordítanak a sebesültek kiszolgálására és más hasonlók – mindannyian egy elnevezést kapjanak – legyenek századokba, zászlóaljakra, ezredekbe, brigádokba, hadosztályokba osztva. Mindannyian a „vörös” elnevezést viseljék.

Alkotmány, Reformok, Társadalmi Forradalom!

Veracruz 1915. febr. 17.

JEGYZETEK

1. Jacinto Huitrón Chavero a mexikói munkásmozgalom egyik „legdokumentáltabb harcosa”. Hosszú élete során (1969. márc. 28-án halt meg) sok energiát fordított arra, hogy a mexikói proletáriátus történelmi harcának publikációit, dokumentumait archívumba gyűjtse. Kora ifjúságától anarchistaként, majd anarchoszindikalistaként küzdött, s „erről az alapról határozta el magát a korrupt és korrumpáló „liberalizmustól”, (líder = vezér, P. Gy.) mely a szindikalizmust a gazdagság és a gondtalan élet elérésére használja fel”.
2. „Orígenes e historia del movimiento obrero en Mexico”; Editores Mexicanos Unidos, Mexico D.F. 1975? kiadói előszavát fölhasználva:
Huitrón a Casa del Obrero alapítótagja 1912. szept. 12-én, (Casa del Obrero Mundial, „Világ Munkásának Háza” néven 1913 májustól). E szervezet titkára, a Luz (Fény) a Lucha (Harc) c. lap kiadásában vett részt. A Casa négy egyesülésből és a Grupo Luz (Fény Csoport)-ból jött létre, melynek Huitrón is tagja volt. „A forradalmi szindikalizmus összes híve, a Spanyolországból érkezett könyvek szellemében, melyek szerzői: Luis Fabri, Anselmo Lorenzo, Ricardo Mella, José Prat – deklarálta e szervezet megszűlését” i.m. 215.o.
3. i. m. 243. o.
4. Porfirio Diaz 1871 októberében már lázadást szervezett Oaxacaban Benito Juarez ellen. A kormány azonban ezt leverte. A Juarez halála utáni utód Lerdo de Terada liberális politikája ellen az „északi szomszéd” támogatását szerezte meg. 1876 decemberében fegyveres győzelemmel lett elnök s hatalmát több mint harminc évig (kis megszakítással) elnökként és diktátorként őrizte.
Az idegen tőke előtt megnyitotta Mexikót – ezzel pl. a mezőgazdaságban a nagybirtokok koncentrációját indítva el az indián közösségek és ejidók rovására. A „Porfirio” végére egyes államokban a parasztsaládok gyakorlatilag teljesen földnélküliekké váltak, ugyanakkor általános áremelkedés sújtotta őket. Az élelmiszerárak 1890–1910 között megduplázódtak – de a peónok bére nem nőtt. A hatalmas népmozgalom hatására Diaz 1911. máj. 25-én lemondott.
5. Francisco J. Madero a Diaz-ellenes „újraélesztés elleni” kampány vezetője. A nemzeti burzsoázia és nagybirtok azon rétegeinek érdekeit képviselte, amelyek nem vettek részt a Diaz-féle közigazgatásban.
Liberális szemléletű „San Luis-i Tervezet”-ében a diktatúra felszámolásának, a politikai viszonyok átalakításának programját hirdette meg. A társadalmi alapproblémát – a földkérdést – csak futólag érintette: „igazságos, hogy a régi tulajdonosoknak visszaadják az önkényesen elvett földjeiket.” A paraszttömegek támogatását már így is megnyerte. Diaz „elsöprése” után az államszervezet liberális átszervezésével törődött; az „újraélesztés elleni pártot” megszüntetve, megszervezte a Haladó Alkotmányos Pártot. 1911. nov. 16-án köztársasági elnöknek választották. Kormányja az ellenforradalom erőit érintetlenül hagyta, a tömegeket nem tudta maga mögé aktívan felsorakoztatni. Nemcsak a földet követelő parasztok ellen fogott fegyvert, hanem a munkásszervezeteket is betiltotta, a munkászervezeteket üldözte.
1913. febr. 18-án Huerta tábornok letartóztatta. Négy nap múlva meggyilkolták. Bukása a liberális politika csődje, melyet Victoriano Huerta másfél éves sötét diktatúrája követett 1914. júl. 15-ig.

6. Flores Magón testvérek (Ricardo, Enrique, Jesus) a Partido Liberal Mexicano, döntően munkásokat tömörítő párt megszervezői; már 1908-ban – sikertelen – felkelést vezettek.
7. Emiliano Zapata hiába várta Madero elnöktől a San Luis-i tervezet földet érintő pontjának teljesítését. 1911. nov. 25-én híveivel kiadták az „Ayalai Tervezetet”, melyben alkalmatlannak minősítették Maderot az elnökségre; az elrabolt közösségi földek visszaadását, kártalanítással történő nagybirtok kisajátítást és földosztást akartak.
8. i. m. 244–246. o.
9. i. m. 257. o.
10. i. m. 258. o.
11. Venustiano Carranza, a Huerta-féle diktatúra elleni harc egyik vezetője. Célul tűzte ki az alkotmány visszaállítását; átmeneti szövetségesnek, amikor napirendre tűzte az agrárkérdést, a paraszti érdekek legendás harcosát Pancho Villát is megnyerte. A győzelem után azonban a liberális és a paraszti demokratikus erők harca kiújult. A földkérdést gyakorlatilag nem oldották meg, kitűnt, hogy Carranzát csak hatalmi érdekek mozgatják. Kijátszotta egymás ellen a munkásmozgalom bizonyos erőit és a forradalmi parasztságot. Pl. engedélyezte a „Casa...” működését, az anarchoszindikalista vezetőkkel paktumot kötött és így azok reformok fejében támogatták az Alkotmányos (Constitucional) Pártot.
- „Vörös zászlóaljkat” állítottak fel, amelyekbe mindenféle praktikákkal munkásokat toboroztak – a villisták elleni (!) harcra.
- 1915 végére a konszolidálódott Carranza-kormánynak már nem volt szüksége a „vörös zászlóaljakra” – leszereltette őket. 1916-ban már mellőzve a korábbi demagógiát, drákói intézkedéseket hozott a munkások ellen. A nagy infláció hatására a munkások reálbére csökkent, a tiltakozó sztrájkokra válaszul letartóztatják a szakszervezeti vezetőket. 1916. aug. 1-i rendeletében – már ideiglenes köztársasági elnökként megtiltott minden munkabeszüntetést. A „Világ Munkásának Házát”, melyet ő nyitvatott ki Huerta bukása után, – ismét bezáratta.
- A nemzeti burzsoázia érdekeit szolgáló caudillónak így sikerült külön-külön levernü a paraszt- és munkásmozgalmakat.
12. i. m. 258. o.
13. i. m. 259. o.
14. i. m. 260–263. o. kihagyásokkal.

Petz György